

Lästid 7 minuter

KORTET FRÅN GEORGES

- en minimal av C-J Charpentier ©

Det är möjligt att intresset för gamla vykort – deltiologi på formell sakprosa – är mer utbrett i Frankrike än i Sverige. Men det är en gissning eftersom jag saknar statistiskt material i ämnet.

Hursomhelst så finns det saluplatser för åldriga *cartes postales* i alla franska städer, givetvis toppat av Paris med säkerligen mer än hundra butiker och marknadsstånd där samlare botaniserar.

Vykortet som fenomen lär ha uppstått i USA 1861, och kom till Europa ungefär tio år senare. I Sverige dök det första så kallade brevkortet upp 1872, och det följdes 1882 av *brefkort med vyer*.

Nu tillhör jag inte vykortssamlarnas skara men jag inhandlade faktiskt ett lätt gulnat sådant en gång. Det var på en av dessa parisiska utomhuslopparier som specialiserat sig på kort, småtryck och utgångna aktiebrev. En blek sol hängde över Seine, och mars gick mot sitt slut.

Att jag köpte det som filatelister kallar ”helsak” berodde nog på att jag såg det som en kommande illustration, och det var långt innan det fanns ett nät att leta på. Istället gällde

falkblick, fantasi och reprokamera; samt Nordisk Familjebok.

Kortet är ett svart-vitt fotografi, tryckt omkring 1900, och visar människor och hästdragna ekipage framför Triumfbågen vid Saint-Martin – skapad 1674 av Blondellärjungen Bullet, och på gångavstånd från vårt dåvarande viste.

På baksidan kan man läsa med bleknad violett anilinskrift att det skickades till Mlle Georgette Lehoussel, 3 rue Petitot, Place des Fêtes, Paris – försett med budskapet *Bon souvenir/ A bientôt*; undertecknat Georges. Vem fröken Lehoussel var vet jag inte men enligt franska myndigheter bär – när detta skrivs – hundranittiofyra personer samma efternamn i den femte republiken.

Ovanför denne okände Georges meddelande finns en tryckt upplysning: *Tous les pays étrangers n'acceptent pas la correspondance au recto, se renseigner à la Poste*. Vilket ungefär betyder att eftersom inte alla utländska stater tillåter att avsändaren skriver något på kortets framsida så bör man kontakta Postverket. Underförstått om adressaten befinner sig utanför Frankrikes gränser.

Detta märkliga påpekande avsåg huvudsakligen USA, som fram till mars 1907 hade ett formellt förbud mot skriverier på vykorts framsidor. Dit kunde man alltså inte skicka en kuvertlös bild med, exempelvis, ett kryss i ett fönster – följt av någonting i stil med ”här bor jag”; alternativt ”detta är min fars butik”. Så var det, och det är inte mitt fel.

Tankarna flyger. Jag sitter i arbetsrummet, smuttar på något skadligt och studerar mitt inköp. Det är frankerat med ett rött tiocentimes frimärke av den typ som kallas *Marianne la semeuse*.

Av stämplarna kan jag utläsa att Georges tacksamma hälsning postades den nittonde september 1903 klockan noll-sjutrettio på ett postkontor vid rue Dunkerque. Därmed blir historien klar.

Georges hade – med största sannolikhet – tillbringat natten hos Georgette, lämnat henne tidigt på morgonen och promenerat till rue Dunkerque, där han köpt och skrivit sitt kort; förmodligen med lånad penna, eftersom anilin inte användes av gemene man.

Substansen $C_6H_5NH_2$ framställdes för övrigt första gången 1826, och när den mot adertonhundratalets sista decennier började nyttjas för skrivändamål var brukarna huvudsakligen kamrerare, bokhållare och människor vid post och telegraf. Så ock i Sverige där, till exempel, alla telegram skrevs med arkivsäkert anilin som inte gick att radera.

Härefter, fylld av angenäma minnen, postade han sina ord och reste från staden. Det senare är ett rimligt antagande, ity postkontoret på rue Dunkerque ligger granne med Gare du Nord. Tvåtusensexhundra meter från fröken Lehoussels bostad.

För trettiofem francs hade jag fått en flyktig inblick i en avlägsen kärleksrelation. Fast valet av motiv känns rätt pro-

saiskt. Även om en triumfbåge står för seger.

Sedan kan man ju spekulera över detta – och miljoner andra – vykorts vandring till småhandlarnas lådor, om dödsfall och skingrade hem. Föra funderingarna vidare till Strindbergs halva pappersark.

Frimärket var ganska nyutkommet när det införskaffades av herr Georges efter kärleksnatten. Motivet hade ritats av Oscar Roty, och just detta frankotecken togs i bruk den sjätte maj 1903.

Marianne la semeuse visar nationalsymbolen som såningskvinna, och det är blott en i raden av postala Mariannegestalter i ett land där varje president väljer sin egen version; numera utifrån inlämnade tävlingsbidrag.

För Mariannekännarna finns – förutom såningskvinnan – teckningar och gravyrer utförda av Lamouche, Beaujard, Luquet, Briat, Decaris, Gandon, Muller, Béquet, Cheffer och Hourriez; med flera.

Själv tycker jag, som de flesta fransmän, bäst om Marianne-Gandon som prydde republikens frimärken mellan 1944 och 1955. Och lyfte fram en självständig och frimodig kvinna vars ansikte utstrålar kraft – förkroppsligar den revolution som förvandlade nationens invånare från undersåtar till medborgare.

Sarkozy valde när han tillträdde Marianne-Beaujard, flankerad av stjärnor. Som en hyllning till Europa.

Men jag köpte inte bara det just beskrivna vykortet den där dagen utan också en guldgruva i Indokina, ett franskt tobaksbolag i Orienten och en oljekälla i Rumänien. Den senare gav min fru och jag till snickaren Ingvar i Tobisvik. I utbyte mot en rådjursstek.

Frimärket på kortet från Georges sitter för övrigt på framsidan, vilket var brukligt i Frankrike på den tiden. Det är lika egenartat som att fransmän först nyligen börjat använda gem, samt att man föredrar att skriva på rutat papper framför linjerat.

